

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. การสอนแบบมอนเตสซอรี. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์, 2540.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสติน เพรส, 2539.

บุษบง ดันติวงศ์. การศึกษาวอลดอร์ฟ. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2542. (อัดสำเนา).

พินเชอร์, ไทริน. บนหนทางแห่งความหมาย. แปลโดย จันทรเพ็ญ พันธุ์โอสถ. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสถานแสงอรุณ, 2541.

รูตอร์ฟ สไตเนอร์. การศึกษาของเด็กจากมุมมองของมนุษย์ปรัชญา. แปลโดย ดำรงค์ โพธิ์เตียน. กรุงเทพมหานคร : สวัสดิ์การพิมพ์, 2541.

สงัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาลูกสูด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532.

สปกอด, มอจอร์รี. ศิลปะการสอนที่มีชีวิต. แปลโดย จันทรเพ็ญ พันธุ์โอสถ. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, 2539.

สุภางค์ จันทวานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

สุภางค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2539.

สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, 2518.

อารี สันทหวิ. นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก. (ม.ป.ป).

ภาษาอังกฤษ

- Almon, J. Toward Creativity and Humanity. Bangkok : Plus Press, 1998.
- Armon, J. Teacher as Moral Educator : A Study of Caring in Waldorf and Public School Classrooms. Dissertation Abstracts International 58 (1992) : 3402A.
- Baldwin, R. You Are Your Child's First Teacher. California : Celestial Arts, 1989.
- Beaton, A.S. The Essential and Unique Characteristics of a Contemporary American Montessori Curriculum Model for Children Ages 3 to 6. Dissertation Abstracts International 52 (1991) : 3519A.
- Carroll, W.M. Inquiry into The Nature of Waldorf School Teachers: Gaining Perspectives through Teacher Lore. Dissertation Abstracts International 53 (1992) : 4184A.
- Chaney, C. Teacher Beliefs and Practices in Two Models of Early Childhood Education (Montessori, Hiscope). Dissertation Abstracts International 52 (1991) : 3820A.
- Cheng, J.E. A Comparative Study of Montessori and Unit-Structured Programs in Taiwan. Dissertation Abstracts International 54 (1993) : 3317A.
- Decker and Decker. Planning and Administering Early Childhood Programs. New Jersey: Printice-Hall, 1997.
- Easton, F. The Waldorf Impulse in Education. Dissertation Abstracts International 56 (1992) : 2554A.
- Glockler, M. The Birth of The Etheric. In John Almon (ed.), A Deeper Understanding of The Waldorf Kindergarten, pp.1-20. Silver Spring : The Waldorf Kindergarten Association of North America Inc, 1993.
- Jaffke, F. Stage of Development in Early Childhood. In John Almon (ed.), A Deeper Understanding of The Waldorf Kindergarten, pp.1-20. Silver Spring : The Waldorf Kindergarten Association of North America Inc, 1993.
- Jaffke, F. Work and Play in Early Childhood. Translated by C.V. Amim. Edinburgh : Florish Books, 1996.
- Kendall, S.D. The Development of Autonomy in Childhood. Dissertation Abstracts International 53 (1992) : 2236A.
- Lillard, P.P. Montessori A Modern Approach. New York : Schocken Books, 1996.

- Lillard, P.P. Montessori Today. New York : Schocken Books, 1972.
- London Montessori Centre. Foundation Unit. London: (n.p.,n.d.).
- Montessori, M. Dr. Montessori's Own Handbook. Introduction by Nancy M. Ramsuch. First published in 1914. New York.: Schocken Books, 1965.
- Montessori, M. The Absorbent Mind. Translated by Claude A. Claremont. New York : Dell Publishing, 1984.
- Montessori, M. The Secret of Child. Translated by M. Joseph Costelloe, S.J. New York : Ballantine Book, 1981.
- Steiner, R. Rhythms of Learning. Translated by Roberto Trostli . New York : Anthroposophic Press, 1998.
- Steiner, R. The Education of The Child. Translated by G. Kuafman and M0. Kuafman. Wardha: Anthroposophical Publishing Co., 1973.
- Steiner, R. Understanding Young Children. Silver Spring : The Waldorf Kindergarten Association of North America Inc, 1993.
- Sedin,T. Maria Montessori An Historical Perspective (Online). Available : <http://www.montessori.org/library/mariawho.htm> ,1999.
- Taba, H. Curriculum Development: Theory and Practice. New York: Harcourt, Brace & World, 1962.
- Tyler, R. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago: University of Chicago Press, 1949.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบบันทึกภาคสนาม
2. แบบบันทึกการสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการใช้แบบบันทึกภาคสนาม

วัตถุประสงค์

แบบบันทึกภาคสนามนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมในด้านต่างๆของโรงเรียน ได้แก่ การจัดการบุคลากร การจัดการเรียน การสอน การประเมินพัฒนาการของเด็ก การทำงานกับผู้ปกครอง การจัดการบุคลากร

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น นักเรียน

รายละเอียดของแบบบันทึกภาคสนาม

แบบบันทึกภาคสนามแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ส่วนนำ เป็นการจดชื่อของเหตุการณ์หรือกิจกรรม เวลาเริ่ม และสิ้นสุดการสังเกต วัน เดือน ปี ที่สังเกต และสถานที่ที่สังเกต

ตอนที่ 2 การจดบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ตามความเป็นจริง โดยบรรยายอย่างละเอียดถึงสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 การตีความเบื้องต้น โดยการใช้แนวคิดทฤษฎีประกอบ การแสดงความคิดเห็นของผู้สังเกต และสร้างสมมติฐานชั่วคราว

ตอนที่ 4 การประเมินการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยจะจดบันทึก วิธีการที่ใช้และประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการสังเกตตามความรู้สึกลงตัวของ ผู้สังเกต ปฏิกริยาของผู้ถูกสังเกต และประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้มา

การปฏิบัติในการใช้แบบสังเกต

1. ศึกษาเรื่องที่จะสังเกตจากกรอบแนวคิดในการสังเกต การใช้หลักสูตรตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีและวอลดอร์ฟ
2. ทำการสังเกตโดยตั้งใจตลอดเวลาในการสังเกต โดยผู้ศึกษาจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่สังเกต
3. ช่วงระยะเวลาในการสังเกต คือช่วงเวลาตั้งแต่เวลาที่โรงเรียนเปิดรับนักเรียนในช่วงเช้า จนกระทั่งถึงช่วงระยะเวลาเย็นที่สิ้นสุดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการประชุมและพัฒนาศิลปากรุ และกิจกรรมระหว่างครูและผู้ปกครอง
4. จัดบันทึก เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจากการสังเกตตลอดวัน ในตอนที่ 1 และตอนที่ 2
5. ตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง โดยการซักถามและพูดคุยกับผู้ถูกสังเกต ภายหลังจากการสังเกตตลอดวัน
6. นำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 1 มาตีความ และสร้างสมมติฐานชั่วคราว ที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมตลอด หนึ่งวัน ในตอนที่ 3 ของแบบบันทึก
7. ทำการประเมินการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยจัดบันทึกวิธีการและเทคนิคต่างๆที่ใช้ในการสังเกต ความรู้สึกของผู้สังเกตที่มีต่อการสังเกตครั้งนั้นๆ ปฏิกริยาของผู้ถูกสังเกต และประเมินคุณภาพข้อมูลที่ได้ ในตอนที่ 4 ของแบบบันทึก

คู่มือการใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์

แบบบันทึกการสัมภาษณ์จัดทำขึ้นเพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตร และการใช้หลักสูตร ในด้าน การจัดการเรียนการสอน การประเมินพัฒนาการของเด็ก การทำงานของผู้ปกครองและการจัดการบุคลากร

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริหารโรงเรียน ครู พี่เลี้ยง และผู้ปกครอง

ลักษณะของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจเฉพาะ ผู้วิจัยมีประเด็นที่สนใจที่ต้องการคำตอบอยู่แล้วจึงพยายามหันความสนใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เข้าสู่จุดสนใจนั้น ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจเฉพาะได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร โดยจะทำการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน และการใช้หลักสูตร โดยจะทำการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆที่คาดว่าจะสามารถให้คำตอบต่อคำถามการวิจัยได้

รายละเอียดของแบบบันทึกการสัมภาษณ์

แบบบันทึกการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ส่วนนำ เป็นการจดบันทึกชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ ประเด็นที่สัมภาษณ์ เวลาเริ่มและสิ้นสุดการสัมภาษณ์ วัน เดือน ปี และสถานที่ที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามความเป็นจริง

ตอนที่ 3 การตีความเบื้องต้นจากข้อมูลที่ได้ โดยการใช้แนวคิดทฤษฎี ประกอบ การแสดงความคิดเห็นของผู้วิจัย และสร้างสมมติฐานชั่วคราว

ตอนที่ 4 การประเมินการสัมภาษณ์ โดยจะจัดบันทึกวิธีการที่ใช้และประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการสัมภาษณ์ตามความรู้สึกส่วนตัวของผู้สังเกต ปฏิกริยาของผู้สัมภาษณ์

การปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. การเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์
 - 1.1 ตั้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์
 - 1.2 เลือกแบบการสัมภาษณ์ และกำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์
 - 1.3 ศึกษากรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การพัฒนาและการใช้หลักสูตรตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีและวอลดอร์ฟ
 - 1.4 นัดหมายเวลา และสถานที่สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์
2. การดำเนินการสัมภาษณ์
 - 2.1 ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเองและบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์
 - 2.2 สนทนาเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างความคุ้นเคย
 - 2.3 ขออนุญาตจัดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์
 - 2.4 เริ่มต้นการสัมภาษณ์ตามแนวการสัมภาษณ์
3. การบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกการสัมภาษณ์
 - 3.1 บันทึกข้อมูลตอนที่ 1 ก่อนการสัมภาษณ์
 - 3.2 บันทึกข้อมูลตอนที่ 2 ระหว่างการสัมภาษณ์
 - 3.3 ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเทปบันทึกเสียงหลังจากการสัมภาษณ์
 - 3.4 นำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 2 มีตีความและสร้างสมมติฐานชั่วคราว
 - 3.5 ประเมินการสัมภาษณ์ โดยจัดบันทึกวิธีและเทคนิคที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ความรู้สึกของผู้สัมภาษณ์ที่มีต่อการสัมภาษณ์ครั้งนั้น ปฏิกริยาของผู้ถูกสัมภาษณ์ และประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต

หัวข้อ การจัดการเรียนการสอน

วันที่ 1 มิถุนายน 2542

เวลา 9.00-16.00 น.

สถานที่ โรงเรียนอรุโณทัย

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต

ดิฉันมาถึงโรงเรียนเวลา 9.00 น. เนื่องจากวันนี้การจราจรติดขัดมาก และเป็นทีที่ออกเดินทางหลังจากการย้ายบ้านเป็นครั้งแรก เมื่อมาถึงห้องเรียนดิฉันเห็นเด็กกำลังเล่น Free Play อยู่ในห้องเรียน ในห้องเรียนมีเด็กทั้งสิ้น 15 คน แบ่งเป็นระดับเตรียมชั้น ป. 1 ในเทอมหน้า 9 คน และอยู่ในระดับอนุบาล 6 คน การเล่นที่ดิฉันพบภายในห้องเรียนมีดังนี้

- การนำโต๊ะสามตัวมาต่อเป็นรถบรรทุก โดยต่อตั้งโต๊ะ 2 ตัววางอยู่บนพื้นให้ห่างกันพอสมควร และนำโต๊ะอีกตัววางคร่อมบนโต๊ะ 2 ตัวนั้น จากนั้นนำฉากที่กันของเล่น (น้ำอ้อยจะเรียกฉากอันนี้ว่า ประตูปิดบ้าน) มาวางตั้งฉากที่พื้นระหว่างโต๊ะสองตัวบนพื้น และมีการนำผ้าผายมาคลุมโต๊ะทั้งสามตัวด้วยสีฟ้าและสีเขียว จากนั้นเด็ก 2 คนก็ไปนั่งที่ฉากด้านที่ติดกับพื้น มีเด็กคนหนึ่งนำกระดาษเล็กๆ มาจับด้วยมือสองข้างที่ขอบทำท่าทางบิดไปมา (คล้ายพวงมาลัยรถ) ส่วนเด็กอีกคนหนึ่งนั่งอยู่บนโต๊ะข้างหลังคนขับ เด็กพูดขึ้นว่า "หลบหน่อยครับๆ รถกำลังวิ่ง" หลังจากนั้นเด็กก็ออกมาจากรถ ทำให้โต๊ะที่วางซ้อนเป็นหลังคาหล่นลงมา น้ำอ้อยพูดกับเด็กว่า "รถเสียแล้ว มาช่วยกันซ่อมหน่อย" น้ำอ้อยและเด็กช่วยกันจัดเรียงโต๊ะใหม่ แต่ผ้าคลุมหายไป น้ำอ้อยบอกกับเด็กๆ ว่า รถยังไม่สวย ช่วยกันพ่นสีรถหน่อย เด็กจึงนำผ้ามาคลุม ในบริเวณข้างที่เล่นนั้นมีกองผ้าวางอยู่ น้ำอ้อยเก็บผ้าวางที่โต๊ะด้านหลังคนขับแล้วบอกกับเด็กว่า เป็นรถขายผ้าแล้วกันนะ แล้วเด็กที่นั่งด้านหลังก็ตะโกนว่า "ซื้อผ้าไหมครับ ผ้าราคาถูก"

- เด็กนำโต๊ะมาตะแคง(เป็นผ้าบ้าน)วางรวมกับฉากปิดชั้นของเล่น(คล้ายเป็นประตูบ้าน ซึ่งสามารถแง้มปิดเปิดได้) และเด็กก็นั่งเล่นอยู่ในนั้น มีการนำเอาจานขนมไม้ และอตุมิเนียมมาวางและเล่นอยู่ข้างใน

- เด็กบางคนช่วยน้ำอ้อยซ่อมแซมที่วางกระดาษและช่วยตัดกระดาษที่จะใช้ Drawing ให้เป็นมุมโค้ง (เด็กใช้สีเทียนรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าขีดเขียนบนกระดาษ)

เมื่อเวลา 9.30 น. น้ำอ้อยก็ร้องเพลงให้เด็กเก็บของเล่น โดยน้ำอ้อยจะแบ่งหน้าที่ให้เด็กแต่ละคนดูแลการเก็บของเล่นในชั้นวางของแต่ละชั้น โดยน้ำอ้อยจะเรียกชั้นที่ใช้สำหรับการเก็บของเล่นว่า "บ้าน" น้ำอ้อยให้เวลาในการเก็บของเล่นประมาณครึ่งชั่วโมง ซึ่งจะพิถีพิถันในการ

เก็บมาก เช่น ในการเก็บผ้า น้ำอ้อยจะช่วยเด็กพับผ้าให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีขนาดยาวเพียงพอที่จะพาดตระกร้าได้ และมีการจัดเรียงสีผ้าในตระกร้าให้สลับกันอยู่ติดกัน และในระหว่างที่เก็บของเล่นนั้น น้ำอ้อยก็จะร้องเพลงเป็นช่วง เช่น เพลงชวนเด็กเด็กพับผ้า เพลงกระซิบให้เด็กพูดเสียงเบาๆ หลังจากที่เก็บของเล่นเรียบร้อยแล้ว น้ำอ้อยให้เด็กช่วยกันยกโต๊ะเข้ามาในห้อง 5 ตัว แล้วนำมาเรียงต่อกันเป็นแถวยาว น้ำอ้อยนำเชือกเทียนที่ห่อด้วยผ้าฝ้ายและแจกันดอกไม้มาวางบนโต๊ะ ให้เด็กนั่งเรียงกันตามที่กำหนดไว้ น้ำอ้อยเรียกให้เด็กในชั้นเตรียม ป.1 มาแจกกระดาษรองเขียน และกระดาษขาว ส่วนน้ำอ้อยนำตระกร้าใส่สีเทียนและตระกร้าเล็ก มาวางที่โต๊ะแต่ละตัว น้ำอ้อยแบ่งสีจากตระกร้าใหญ่ใส่ลงในตระกร้าเล็กอย่างละสี โดยเรียงเป็นแถวรูปดอกไม้ มี 6 กลีบ (หรือ 6 สี ได้แก่ สีเหลือง สีส้ม สีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน และสีม่วง) ก่อนจะเริ่มทำงานน้ำอ้อยเรียกพี่มา 1 คนมาที่หัวโต๊ะให้ถือเทียนเล่มเล็ก น้ำอ้อยจุดไม้ขีดไฟที่เทียนเล่มนั้น แล้วเด็กก็ถือเทียนเล่มเล็กไปต่อที่เทียนเล่มใหญ่ และเด็กก็นำที่ดับเทียนมาครอบเพื่อดับเทียนที่เทียนเล่มเล็ก จากนั้นน้ำอ้อยให้เด็กหยิบสีที่เด็กชอบมา 1 สี แล้วเริ่มร้องเพลง “สะพานสายรุ้งเรื่องรอง ทาบพ้อห้องฟ้าอำไพ แด้มสีเหลืองแดง น้ำเงินสดใส สายรุ้งในใจงดงาม” (2 รอบ) และให้เด็กเริ่มทำงานได้ ขณะที่เด็กทำน้ำอ้อยและดิฉันจะทำงานอื่นๆ เช่น การตรวจตราชิ้นของเล่นและซ่อมแซมของเล่นบางอย่าง หากพบว่ามิชของเล่นบางชิ้นหล่นไปอยู่ที่พื้น น้ำอ้อยจะพูดกับเด็กๆว่า น้ำสงสารของเล่นที่ตกอยู่ไม่ได้เข้าบ้าน วันนี้น้ำอ้อยจะช่วยเก็บก่อนพุงนี้ดูแลให้เขาเข้าบ้านด้วยนะคะ อ้อยบอกดิฉันว่าครูจะไม่ทำไปพร้อมกับเด็ก เพราะต้องการให้เด็กแสดงความคิดเห็นออกมาโดยอิสระ หากเราทำให้เด็กดูเด็กอาจจะได้รับอิทธิพล และเลียนแบบผลงานที่มีความคิดของเราเจือปนอยู่ เด็กที่วาดเสร็จแล้วน้ำอ้อยจะวาดรูปสัญลักษณ์ลิ้นซิกของเด็กแต่ละคนด้วยสีเทียนไว้ที่มุมล่างด้านขวามือ เด็กจะนั่งรอจนกว่าเพื่อนทุกคนจะทำเสร็จ จากนั้นน้ำอ้อยจะให้เด็กโตทำของที่เก็บอุปกรณ์ต่างๆ ไปวางไว้ที่ชั้น จากนั้นให้เด็กไปล้างมือ และกลับมานั่งที่เดิม ครูให้เด็กโตรินน้ำ (มีคนโตรินน้ำที่พื้นข้างๆทางออก และมีกระบวยตักวางอยู่ด้านบน) เด็ก 2 คนช่วยกันตักน้ำรินใส่แก้วที่วางอยู่ในภาดให้เพื่อนๆ โดยแก้วน้ำของน้ำอ้อยและของดิฉันจะมีขนาดใหญ่กว่าเด็กๆ จากนั้นเด็กจะถือภาดวางแก้วโดยดาจ้องไปที่ภาด และค่อยๆเดิน มายืนให้เพื่อน เพื่อให้เพื่อนหยิบแก้วในภาดไป ส่วนน้ำอ้อยไปนำอาหารว่างในตู้เย็น (กล่องขนม) น้ำอ้อยบอกกับเด็กว่า อาหารว่างวันนี้เป็นขนม เด็กบอกว่า “อีกแล้ว” น้ำอ้อยพูดกับเด็กๆว่า แต่ไม่ใช่ “ขนมข้าวโลกนะ” เพราะเรามีขนมมากของแถมแข็งไม่พอใส่เลยเก็บขนมนี้ไว้ที่ชั้นแบบเย็นธรรมดา น้ำอ้อยถามเด็กๆว่า ใครต้องการขนมชิ้นเล็ก แมนกับชาได้ยกมือ น้ำอ้อยให้เด็กโตนับกลับขนมใส่จานให้พอดี มีขนมประมาณ 20 กลีบอยู่ในจาน แล้วแบ่งกลีบเล็กไว้ แล้วให้เด็กอีกคนหนึ่งเป็นคนแจกขนม และบอกกับเด็กคนนั้นว่า “กลีบเล็ก 2 อันนี้เป็นของน้องแมนและชาได้” เมื่อทุกคนได้ขนมครบทุกคน น้ำอ้อยจุดเทียนเล่มเล็กและไปต่อที่เทียนเล่มใหญ่ พนมมือพร้อมกัน และท่องกลอน “โลกผู้มอบอาหารนี้ให้ ตะวันสรรสร้างให้สุกเหลือง

งาม บุญคุณโลกและดวงตะวันจะจารึกไว้ในใจเราตลอดกาล ขอขอบคุณอาหารมื้อนี้ " และทุกคนก็เริ่มรับประทานอาหารว่าง เมื่อทานเสร็จแล้วเด็กบางคนยังต้องการเติม น้ำอ้อยบอกให้เด็กรอเพื่อนๆก่อน เมื่อเด็กเสร็จพร้อมกันหมด น้ำอ้อยถามเด็กๆว่า "ใครต้องการอีก น้ำอ้อยนับจำนวนและชั่งกิโลชั่งน้ำหนักให้เท่ากับจำนวนเด็กที่ต้องการ แล้วให้เด็กโตเดินแจกอีกครั้ง เด็กจะเดินออกมาล้างแก้วที่ลานหน้าห้อง ซึ่งมีการจัดอ่างล้างจาน 3 ใบ แบ่งเป็น อ่างใส่น้ำยาล้างจาน และน้ำสะอาดอีก 2 อ่าง เด็กแต่ละจะเดินมาล้างแก้วน้ำที่อ่างใส่น้ำยาล้างจานก่อน และเดินต่อไปล้างน้ำที่อ่างใบที่ 1 และ 2 ต่อไป เด็กทุกคนทำเช่นเดียวกันจนครบ แก้วที่ล้างแล้วจะนำไปวางที่ถาดที่ตั้งอยู่ใกล้คนโหนด น้ำอ้อยให้เด็กช่วยกันเช็ดโต๊ะและยกโต๊ะไปวางที่ด้านนอก น้ำอ้อยและเด็กล้อมวงเป็นวงกลม และร้องเพลงกัน มีเพลงหลายเพลงจำไม่ได้ แต่จะร้อง 2 รอบ ตอนสุดท้ายร้องเพลงเกี่ยวกับชวานา ที่จะออกไปทำนาในตอนเช้า ซึ่งช่วงท้ายสุดของเพลงจะเป็นท่อนที่บอกให้เด็กออกไปข้างนอก แล้วน้ำอ้อยก็จูงมือเด็กๆออกไปที่สวนข้างห้องเรียนโดยค่อยให้เด็กทีละ 1-2 คนหยิบรองเท้าและนำไปใส่ที่ทางลงสวน ซึ่งการเล่นที่พบในสวนมีดังนี้

- เด็กชกใบตองจากตงต้นกล้วย เป็นริ้วๆ เด็กบางคนบอกว่า กระโปรงชวานา บางคนก็ชกมาให้ น้ำอ้อยทำนาพิก้า บางคนก็ชกใบตองเป็นริ้วๆจนเต็มกำมือแล้วถือเดินไปมา
- เด็ก 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งขุดดินที่พื้น อีกกลุ่มขุดดินที่เนิน เด็กพูดว่า จะหาดินเหนียวเด็กใช้กิ่งไม้แหวะดินจะเป็นหลุม บางคนก็ใช้ไม้ 2 อัน โดยใช้มือจับไม้อันหนึ่งวางตั้งฉากกับพื้น และใช้อีกมือจับอีกอันทุบไปบนไม้ที่ตั้งฉากเพื่อทำเป็นหลุม น้ำอ้อยบอกกับเด็กว่า ทำเป็นหลุมแล้วช่วยกลบด้วยมะละ เพราะเดี๋ยวกระต่ายกระโดดหล่นลงไปหลุม (มีกระต่ายกระโดดเล่นรอบสวน)

- เด็ก 1 คนไปหยิบไม้กวาดมากกว่าดเศษใบไม้กับน้ำอ้อยและดิฉัน

น้ำอ้อยบอกให้เด็กเข้าไปในห้อง และไปล้างมือ มานั่งล้อมวงที่โต๊ะเล่นนิทาน (มีที่ป. 2 ยกเก้าอี้เข้ามานั่งฟังด้วย) ก่อนจะเล่าน้ำอ้อยเป็นคนจุดเทียน-ต่อเทียน และร้องเพลง ป่าปึกมาช่วยเช็ดหุ่น และพินกมาเล่นเพนตาโทนิคและอ่านนิทาน นิทานที่เล่าในวันนี้เป็นเรื่องราวการเกิดของเจ้าชายสิทธัตถะ โดยมีตัวละครเพียง 3 ตัวที่เป็นคน คือ กษัตริย์ มายา และสิทธัตถะ เมื่อเล่าเสร็จแล้วที่ห้องจะให้เด็กป. 2 ยกเก้าอี้ออกไปจากห้องทีละ 2-3 คน จากนั้นน้ำอ้อยให้เด็กช่วยกันยกโต๊ะมา 5 ตัวเพื่อจัดที่สำหรับทานข้าว (โต๊ะทำด้วยไม้มีขนาดเบา เด็กโตบางคนสามารถยกโต๊ะได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียว) เด็กโตจัดจานและช้อน โดยจานและช้อนล้อมมีลักษณะที่แตกต่างกัน จานของครูจะเป็นจานใบใหญ่ที่สุด และใช้ช้อนล้อมใหญ่ ส่วนเด็กที่เตรียมชั้นป.1 ใช้จานสีเขียวอ่อนขนาดกลางและใช้ช้อนล้อมใหญ่ และแก้วน้ำสีขาว ส่วนเด็กอนุบาล จะใช้จานสีขาวและช้อนล้อมอันเล็ก แก้วน้ำสีเขียวอ่อน น้ำอ้อยตัวขาวกลิ้งใส่ขันมาให้เด็กตักทีละคนโดยเริ่มจากน้ำอ้อยเป็นคนแรก และน้ำอ้อยจะเป็นคนตักกับข้าว(ผักกาด ผักกุ่มเส้นใส่ไก่) โดยจะเป็นการตักครั้งเดียว โดยเด็กแต่ละคนต้องตักให้พออิ่ม จากนั้นน้ำอ้อยให้เด็กโตมาจุดเทียน

และห้องกลอน "โลกผู้มอบอาหาร.." และเริ่มรับประทาน ในการรับประทานจะรอให้เสร็จพร้อมกันหมด (แมนไม่ทานผัก น้ำอ้อยให้ดิฉันช่วยหั่นผักเป็นชิ้นเล็กๆ) เมื่อทานเสร็จแล้วเด็กโตส่วนหนึ่งจะมีหน้าที่ล้างจานอ่างละ 2 คน และเก็บจานอีก 1 คน ส่วนเด็กอีกกลุ่มจะเป็นคนเก็บโต๊ะ และกวาดถูพื้นห้อง ส่วนเด็กเล็กจะแปรงฟัน ถอดเสื้อผ้าและเปลี่ยนเสื้อผ้านอน ส่วนเด็กโต พื้นจะมารับให้ไปเล่นกับเด็กชั้น ป. 2 น้ำอ้อยจัดห้องโดยการเลื่อนผ้ามาปิด เปิดพัดลม และน้ำอ้อยก็ยกที่นอน (น้ำอ้อยเรียกว่า เรือ) น้ำอ้อยแจกเรือให้เด็กคนละลำ และไปวางในที่ของตนเอง น้ำอ้อยกล่อมเด็กด้วยเพลงโดยใช้เพนตาโทนิคประกอบ และร้องเพลงกับเด็กเป็นรายบุคคล และน้ำอ้อย ดิฉัน และเด็กก็หลับไป เวลา บ่ายสองโมง หมอพรเข้ามาปลุกดิฉัน และน้ำอ้อยให้ตื่น พอตีมีโกมาขึ้น เข็กอ็เข็กๆ เด็กบางคนก็ตื่นขึ้นมา น้ำอ้อยบอกกับเด็กว่า โกขึ้นแล้วเช้าแล้ว จากนั้นก็ร้องเพลงให้เด็กตื่นๆ เด็กเปลี่ยนเสื้อผ้า และไปหยิบกระเป๋าที่วางไว้หน้าห้องเรียน แล้วพับผ้าเก็บในกระเป๋า น้ำอ้อยยกเชิงเทียนวางที่กลางห้อง น้ำอ้อยให้น้องจรรย์น้ำ และจัดแก้วน้ำเพื่อรับประทานอาหารว่าง (เป็นการจัดที่พื้น) เด็กนั่งล้อมวงที่ตำแหน่งของตนและทำพิธีเหมือนกับการรับประทานอาหารว่างตอนเช้า และเด็กก็ออกไปล้างแก้วน้ำ จากนั้นน้ำอ้อยก็ให้เด็กไปที่บริเวณหน้าโรงเรียนให้เด็กวิ่งเล่นที่สนาม เพื่อรอให้ผู้ปกครองมารับ ตอนนี้องเรียนยังไม่มีรถโรงเรียนจึงให้ผู้ปกครองของเด็กคนหนึ่งเป็นธุระในการรับส่ง เมื่อเวลา 16.00 น. เด็กจะทยอยกลับจนหมด ตอนนี้องทุกคนจะมาที่หน้าโรงเรียน วันนี้เด็กเล่นกระโดดเชือก

การตีความ

- ทำไมครูจึงเรียกแทนตัวเองด้วยคำว่า "น้ำอ้อย"
- การจัดกิจกรรมในห้องเรียน เริ่มขึ้นจากการเล่น การทำกิจกรรมสี่เทียน การรับ

ประทานอาหารว่าง การทำกิจกรรมวงกลม การออกไปเล่นนอกสนาม การเล่านิทาน การรับประทานอาหารกลางวัน การนอน การรับประทานอาหารว่างตอนเย็น ห้องกลอน กลับบ้าน เหตุใดจึงมีการจัดตารางกิจกรรมประจำวันเช่นนี้

การประเมินผลการสังเกต

- โรงเรียนอยู่ไกลมากกับบ้านของผู้วิจัยมาก และไม่คุ้นเคยเส้นทาง ทำมาสายเมื่อเข้าไปถึงห้องเรียนจิตใจของผู้วิจัยวุ่นวาย และผู้วิจัยรู้สึกว้าวุ่น เด็กยังไม่ยอมรับผู้วิจัย ไม่พูดคุยด้วย มีเพียงแต่การมองหน้า ผู้วิจัยคิดว่าจะต้องลองถามเส้นทางจากผู้ เพื่อจะได้ไม่หลง หรือรับรถอ้อยม และควรไปที่โรงเรียนให้เช้าขึ้นเพื่อจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในช่วงเช้าก่อนเข้าห้องเรียน

หัวข้อ การเริ่มเริ่มการนำแนวคิดทางการศึกษาแบบวอลดอร์ฟมาใช้ในโรงเรียนโอบอุ้ม
วันเดือนปี ที่สัมภาษณ์ 20 ตุลาคม 2542
เวลาที่เริ่มสัมภาษณ์ 10.00 น. – 15.30 น.
สถานที่ที่สัมภาษณ์ ห้องรับแขกของโรงเรียนโอบอุ้ม

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ถาม : ตอนนั้นเมื่อครูย้ายกลับมาจากการดูงานที่เยอรมันแล้ว ครูย้ายจัดการอย่างไรกับโรงเรียนบ้าง

ตอบ : ตอนแรกกลับมาอย่างงๆก่อน ตั้งตัวอยู่พักหนึ่งก่อนว่าเราจะขึ้นอยู่กับอะไร เพราะที่ยุโรปกิจกรรมเขาทั้งหมดผูกพันอยู่กับศาสนาคริสต์ ในเมื่อเราต้องสวดมนต์ตอนเช้า ไหว้พระ เมื่อเราต้องเชิญธงชาติ เราจะทำอย่างไรให้สิ่งเหล่านี้เข้าไปอยู่ในชีวิตของเด็กๆกับครูได้ เราก็ต้องพยายามอ่านใจത്യกันก่อนว่า เรามองพระพุทธเจ้าแบบไหน เรามองพระพุทธเจ้าสูงอยู่เหนือเราตลอด เราจะต้องกราบไหว้ตลอด โดยที่เราจะต้องก้มหน้าตลอด หรือเราจะพยายามให้สิ่งที่พระพุทธเจ้าเข้ามาสัมผัสในจิตใจของคน ของครู และของเด็ก มานั่งแปลความหมายของธรรมะใหม่ ว่าธรรมะทำให้คนเป็นอย่างไร ธรรมะทำให้คนขึ้นบานได้อย่างไร ดังนั้นไม่ใช่แค่ทฤษฎีเท่านั้นแต่ยังต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดขึ้นในตนเอง ซึ่งทั้งนี้ทั้งนั้นอธิบายไปมันก็ยากลำบากมาก เขาเป็นว่าเมื่อกลับมาเราก็มามุ่งพัฒนาวิถีชีวิตในโรงเรียน ทำอันนี้ก่อน เราอยากเป็นยังไงเราต้องเป็นเสียก่อน เช่น ถ้าเราอยากเข้าใจศาสนาพุทธ เราก็ต้องศึกษาเสียก่อน โดยเข้าไปบวชชีกับแม่ชีต้นสนีย์ และกลับมา ก็พอจะเข้าใจแล้วละ หรือผ่านเว็บหนึ่งซบซึ่งกับเสียงสวดมนต์ ทำอย่างไรดีเสียงสวดมนต์จึงจะเป็นเสียงที่เบาสบาย และเด็กก็ฟังได้ ผู้ใหญ่ก็ฟังได้ ทำอย่างไรจึงจะเตรียมจิตของเด็กให้แน่นิ่ง ด้วยพิธีกรรมแบบไหน อันนี้ได้เรียนรู้จากการไปอยู่ในแวดวงของการเป็นนักบวช ทำนองนี้เป็นต้น ก็เริ่มมาจัดวิถีชีวิตในชุมชนใหม่ว่า ทำอย่างไรเด็กถึงจะเจียบได้ก็นำเขาเข้าไปในกิจกรรมวงกลมตอนเช้า ร่วมเชิญเทียนกัน ร่วมร้องเพลงเบาๆที่เป็นบทสวด ถ้าสวดบทบาลีหมด เด็กไม่ฟัง แปลบทบาลีใหม่ แปลเป็นพระคุณ พระธรรม พระพุทธ พระสงฆ์ อะไรอย่างเนี่ย แปลเป็นเสียงเพลงเพราะๆๆๆ ฟังเสียงเคาะกระดิ่ง ถ้าเคาะระฆังก็เป็นแบบวัดก็ดัง “โ๊งๆๆ” นี้เคาะกระดิ่งดัง “เง้งๆๆ” เสียงกังวาลใส สิ่งเหล่านี้นำมาปรับวิถีชีวิตในบ้านของเราใหม่ ทำให้มันเย็น เป็นสิ่งที่เด็กสามารถเข้าใจได้ ทั้งหมดเหล่านี้อยู่ในหัวข้อเดียวคือปรับวิถีชีวิตในชุมชน ทำใหม่เลย ใช้เวลานานมาก ยังจำได้ไหม เสริมความมั่นใจคนทำก่อน คุณทำได้ คุณทำสำเร็จ คุณเก่ง เพราะเราเคยพูดกับตนเอง อย่างนั้นมาก่อนใช่ไหม แะเขาด้วยความงามซ้อนเขาด้วยความงาม ถ้าอยากให้เขายกระดับจิตวิญญาณได้ เราเอาความงามใส่เข้าไป ความงามด้วยกาวาดภาพ เมื่อก่อนนี้ครูสอนเด็กวาดภาพ ครูไม่เคย

วาดเอง ครูจะรู้ได้อย่างไรว่างามเป็นยังไง ตอนหลังครูวาดเอง ครูเริ่มทำหนังสือนิทานเอง ครูเริ่มเห็นสีต่อสีเข้าหากันด้วยความสวยงามเอง ครูจัดดอกไม้เอง ครูทำก่อนเรื่องสวยงามๆ ครูเขียนลงเด็กเขียนได้ ครูไม่ใช่เป็นแค่ครูสอน แต่เราเอาศิลปะความงามเข้าไปซ้อนจิตวิญญาณครูให้มาลงลายเบิกบานขึ้น ครูเห็นความงาม ครูโอเคแหละ งานที่ครูทำกับเด็กครูอยากทำแหละ เพราะครูเห็นประโยชน์ของความงามนั้น และสิ่งสำคัญ ครูจะต้องทำสม่ำเสมอซึ่งสำคัญ ถ้าวันนี้ทำพุงนี้ไม่ทำ ไม่เป็นวิถีชีวิต ดังนั้นวิถีชีวิตจึงเรียกได้ว่าสม่ำเสมอ ทำกันจนย้อนกลับไปถึงราก ทำจนยกระดับตนเองขึ้นมา ให้งามขึ้น ให้ผ่องแผ้วขึ้น ผลประโยชน์ของสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดอะไรขึ้น ครูจะมีความสุขมาก ถ้าไม่มีความสุขมันก็หมายความว่า การศึกษาที่ครูมุ่งสอนเด็ก การศึกษามันหมายความว่าคนทำได้พัฒนาตนเอง ผลพวงของการเรียนรู้พัฒนาตนเอง ผลพวงอันนี้จะไปตกอยู่ที่เด็ก แต่ถ้ากลับกัน เราให้แต่เด็กไปก่อน ครูไม่พัฒนาไปด้วย ครูก็ไม่มีความสุข ครูเครียด ครูไม่รู้ว่าจะเอาส่วนไหนมา ครูไม่แตกตัวเข้ากับจักรวาลอื่นเขาเลย ครูได้แต่มุ่ง พุงๆๆ ไปสู่อ้อมูลบางอย่างที่ครูสรรหากลับกรองมาสอนให้เด็ก ครูเท่ากับตัดตนเองที่จะแตกตัวเข้ากับโลกภายนอก ฉะนั้นตรงนี้เองพอเราแตกตัวเข้ากับโลกภายนอก แตกตัวเข้ากับทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลที่เราจะสามารถไปได้แล้วนะ ผลพวงที่ได้จากการยกระดับตนเองอันนี้จะตกมาสู่เด็ก ในห้องเรียนเราจะคิดกิจกรรมออกทันที ว่าถ้าเรารู้สึกสุขอย่างนี้และพอถึงเด็กเราจะทำอย่างไร ถ้าเราเรียบร้อยอย่างนี้ จิตใจของเราเรียงเป็นระเบียบแบบนี้ ถ้าเราเห็นเด็กซุกซน เด็กไม่มีระเบียบเราจะทำอย่างไร สัญญาณมันตอติดขึ้นมาว่า ทำอย่างนี้สิทำอย่างนี้สิ กิจกรรมมันพรังพรั่งออกมา บางครั้งมันแบบไม่ได้คิด มันทำอย่างชนิดที่ว่าเป็นการแก้ปัญหาให้เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันที่สุด และจากนี้นำมาคุยกันว่าการแก้ปัญหาวันนั้นจะใช้ได้นะ ยกตัวอย่าง แทนที่เราจะเอาเด็กเดินเป็นแถวๆ เอาใหม่ๆ เรามาจับมือกันเดินดีกว่า เรามีข้อตกลงว่าถ้าเราจะเอาเด็กออกสนาม เด็กทุกห้องจะต้องจับมือกัน วิธีการจับมือจะไม่จับแบบแถวรถไฟนะ เพราะหากจับแบบแถวรถไฟจะมีการผลักกัน บรรยากาศก็จะกระฉิกกระฉักมากเลย จะมีเสียงตุ๊กกันไปตลอดทาง เราเอาเป็นจับมือเดินคล้องกันมา พอจับมือบีบเด็กทุกคนจะเดินไปที่สนามร้อยคน ก็เงียบ อันนี้คือคิดเดี๋ยวนั้น มันเกิดขึ้นได้เพราะว่าเราชอบความมีระเบียบเรียบร้อยซะแล้ว เราชอบอะไรก็ตามที่ไม่ต้องตุ๊กกันซะแล้ว เราเห็นประโยชน์ของสิ่งนี้แล้ว เรารู้ว่าถ้าทำอย่างนี้แล้วเราไม่ต้องตีเด็กให้กระเจิง และไม่ต้องไปดูเขาอีกที ให้เขาเกิดภาวะความเครียด เราหาวิธีใหม่จับมือกันและร้องเพลงเบาๆ จูบเขามาดีๆ อันนี้เองลงไปนึกดูสิว่าเราจะยกระดับจิตวิญญาณของตนเองให้มีความสุขได้อย่างไร กิจกรรมมันก็จะพรังพรั่งมาจากตัวของเราเอง นับปีต่อปี จะมีอะไรผุดขึ้นมาอยู่เรื่อยๆ

ถาม : เมื่อครูเริ่มเปลี่ยนแล้ว หลักสูตรที่เคยปวดหัวสมัยก่อนครูย้ายทำอย่างไร

ตอบ : เมื่อก่อนมันงตรงที่ว่าจะสอนจากไหนไปไหน แต่เมื่อไปดูงานที่ต่างประเทศก็เห็นสิ่งที่ดีคือการสอนตามฤดูกาล เราก็คิดว่า ความจริงมันมีอยู่แล้วนี่นา ฤดูกาลเกี่ยวข้าวเนี่ยคนในโรงเรียนนี้

หายหมดเลย ช่วงนั้นจะรู้สึกหงุดหงิดมากเลยที่คนขอลากลับบ้าน แล้วใครจะสอนเด็ก ก็ลากลับไป
 เกี่ยวข้าวกันหมด อ้อ! ประเทศไทยเขามืออยู่แล้วฤดูกาลทำไมเราไม่ยึดตามนี้ ถ้าเขาจะไปเกี่ยวข้าว
 เหมอ เราก็ปิดโรงเรียนมันซะเลย หน้าหนาวก็ไปเกี่ยวมันซะเลย อย่างนี้เป็นต้น ค่อยๆปรับไป อ้อ
 ช่วงนี้สงกรานต์เหมอ ไม่มีคนอยู่โรงเรียนเลยใช้ไหม ให้เงินเดือนเพิ่มขึ้น ก็ไม่อยู่ก็กลับ ก็ปิดโรงเรียน
 มันซะเลย เรื่องอะไรที่จะต้องทำให้มันเดือดร้อน แต่ความจริงแล้วสมัยก่อนที่เราเรียน เรียนเหมือน
 กับ 1 ปีอยู่แล้ว ที่มีช่วงวันหยุดที่หยุดกันนานๆ เนื่องจากว่า เด็กเล็กตั้งแต่ 2-8 ปี ถึงจะปิดพวกโต
 แต่พวกเล็กก็ยังอยู่ก็เป็นอันว่าปิดเหมือนกัน ก็ไปปิดหลักๆคือไปปิดช่วงสงกรานต์ ประมาณเดือน
 เมษายน 2 อาทิตย์ ไปปิดประมาณช่วงปีใหม่ช่วงเกี่ยวข้าวพอดี ปิดช่วงหน้าฝนมี ไป 2 ฝน และ
 ปิดช่วงตุลาลหลังวันปิยะ สรุปลว่า 1ปีปิด 4 หนก็เริ่มต้นอย่างนี้ จากนั้นมี เราปิดตามวันสำคัญที่
 คนจะไม่อยู่ทำงานกับเรา มาพิจารณาอีกทีจริงด้วยว่าแต่ละรอบปีก็จะ circle ฝนตก 6 เดือน แแบ่ง
 ครึ่ง 6 เดือนเป็น 3 เดือนครึ่ง ก็เท่ากับว่าช่วงแรกก็จะสอนเกี่ยวกับฝนพรม้ามีต้นไม้งอกงามโตขึ้น มี
 หญ้าอ่อนโตขึ้น ก็มีการเพาะปลูกเมล็ดกัน พอช่วงฝนที่ 2 อีก 3 เดือนถัดมา ฝนตกจึกไม่สิมหลิม
 ตา ช่วงนี้ให้เด็กรู้บาปบุญคุณโทษของการใช้น้ำให้รู้จักการขอบคุณ เรียนรู้ว่าคุณค่าที่มีสามัญ
 สำนึกที่ดีมีคุณธรรมจะขอบคุณต่อสิ่งที่ใช้น้ำและได้สว่างเกิน ขอโทษต่อสิ่งที่ได้สว่างเกิน อย่าทำ
 ลกปรกกับน้ำได้อย่างไร สอนเรื่องบาปบุญคุณโทษ นางนพมาศเข้ามาเป็นสี่สรวงของการสอนใน
 ช่วงนี้ว่าจะมีผู้นำที่นำในด้านการทำดีสิ่งที่ดีงามก็คือการทำกระถาง ช่วงนั้นก็มาเริ่มคิดว่านาง
 นพมาศไม่ใช่คนสวยอย่างเดียวบนเวทีประกวด ก่อนหน้านี้เราจะไม่รู้เรื่องนี้เลยเราจะรู้สึกว่าคุณ
 นพมาศก็คือคนสวย พอตอนหลังถ้าเรารู้พื้นสิ่งที่ดีๆให้เกิดขึ้นในประเทศไทย ทุกอย่างมีเหตุผล
 เป็นขั้นเป็นตอนอยู่แล้วแต่ถ้าเราไม่ได้นึกถึงเหตุผลเหล่านี้ เราก็จะทำทุกอย่างตามๆกัน โดยที่ไม่
 รู้อะไรเป็นอะไร ตอนหลังก็ให้ความสำคัญของการขอบคุณและขอโทษน้ำ ที่อยู่ในช่วงปลายฝนต้น
 หนาวก็คือจบที่งานลอยกระทง เป็นความสนุกในช่วงที่ 2 ช่วงต่อมาก็คือต้นหนาว ต้นหนาวลมเริ่ม
 เข้ามา ถ้าเราปลูกข้าวในขณะที่น้ำกำลังมา นับไปอีก 100 วันตามที่คนบ้านนอกเราจะได้เกี่ยวข้าว
 เราก็เรียนไปเลยเรื่องข้าว มันสอดคล้องกัน คือ 1) เมล็ดพืชเพิ่งเพาะ จบไปแล้วเริ่มกิน 2) ฝนตกเริ่ม
 ตกมาจนจึก จนได้ปลูกข้าว จนขอบคุณขอโทษน้ำ ลงมาถึงช่วงที่ 3) คือเมล็ดในอากาศเริ่มปลิว
 ว่อนไปตกรวงข้าวออกมา แมลงบินกันให้สลดนเลย สุดท้ายเราได้เกี่ยวข้าวทุกอย่างจะสอดคล้อง
 เป็นช่วงๆๆ ซึ่งธรรมชาติมืออยู่แล้ว ถ้าเราไม่ใช่คนต่างจังหวัดเราจะไม่สามารถรู้สิ่งเหล่านี้ได้เลย
 เราต้องถาม ถามคนที่อยู่ในบ้าน ตรงนี้ความรู้ที่ได้จากการทำหลักสูตรเป็นฤดูกาลนี้ ต้องขอบคุณ
 พี่เลี้ยงและครูผู้ช่วยทั้งหลายที่เขาเป็นคนต่างจังหวัดและเป็นคนสอนครูย้าย เขาบอกว่าเขาทำอะไร
 ในช่วงไหนช่วงไหน ก็จดๆมา ก็เรคคอร์ดมา เพราะเราเป็นคนในกรุงเราไม่มีโอกาสจะเรียนรู้อย่าง
 เขาเลย เพราะเขาเก่งกว่าเราเยอะ เราก็เริ่มต้นให้เด็กไปทำนา เพาะกล้า ดำนา เกี่ยวข้าว เป็นช่วง
 จังหวัดที่ชาวนาเขากำลังทำกันพอดี ก็เกี่ยวข้าวได้ในช่วงหน้าหนาว ซึ่งอีกไม่เท่าไรก็จะต้องไป

เกี่ยวกันแล้วเนี่ย ไปเกี่ยวข้องที่หนองจอกเพราะได้ทำเอาไว้แล้ว ทีนี้ช่วงหน้าหนาวเป็นช่วงที่ใบไม้ร่วง
 ใบไม้ร่วงเราก็มองเห็นว่าพื้นดินที่แห้งผาด เมื่อใบไม้ร่วงลงมา ก็เหมือนกับใบไม้ทั้งหลายก็จะหม่นผ้า
 ให้กับแม่ธรณี ซึ่งช่วงแรกเราพูดถึงความสำคัญของแม่ธรณีที่ฝังเมล็ดพืชให้เติบโต ช่วงที่ 2 พูดถึง
 แม่พระคงคา ช่วงที่ 3 พูดถึงเรื่องการคืนสุทธรมชาติของแม่ธรณีอีกหน คือใบไม้ที่ร่วงลงไปแล้วก็ปก
 คลุมหม่นผ้าให้กับแม่ธรณี ช่วงนี้เป็นช่วงที่ดินแห้ง ยางดีที่มีใบไม้ปกคลุมก็เป็นเรื่องความสำคัญของ
 ป่า แล้วก็เมื่อยอดอ่อนผลิขึ้นมาแตกออกมาเป็นดอก แผลงทั้งหลายก็ยังมีโอกาสที่จะเป็นเพื่อน
 ของดอกไม้ เป็นเพื่อนของธรรมชาติและสรรพสิ่ง ที่จะเห็นวัฏจักรของการหมุนเวียน วัฏสงสารการ
 หมุนเวียนของสิ่งที่เปลี่ยนแปลงให้ครบรอบ ช่วงนี้จะสอดคล้องไปจนถึงช่วงสงกรานต์ เพราะ
 ฉะนั้นก็เท่ากับว่า ฝนเนี่ยสอนไปเลย 6 เดือน ช่วงหนาวอาจจะฤดูร้อนต่อไปเป็นหน้าแล้ง เพราะเรา
 ไม่สามารถจะพูดว่าฤดูหนาวได้ ก็ต้องเป็นฝนชุ่มฉ่ำ และก็ต้องเป็นลม และก็ต้องเป็นแล้ง เพราะว่า
 เรื่องหนาวในกรุงเทพมหานครมันยังไม่ชัดเจน มันหนาวแบบลม เพราะฉะนั้นเราจะต้องปูให้เกิดความรู้สึก
 ว่าลมมันพัดผ่านอากาศเข้ามามีความหนาวเย็น จะมีอะไรที่ปลิว เกสรปลิว อะไรแบบนี้ แผลงบิน
 เป็นเรื่องของลม และสุดท้ายก็มาเป็นหน้าที่แห้งและทุกสิ่งทุกอย่างก็ผุดขึ้นมาอีกหนเป็นความงอก
 งามใหม่ ก็จะสอดคล้องกันไปเป็น circle of the year ซึ่งจบพอดีในหลักสูตร 12 เดือน แต่ที่พูดไป
 เนี่ยจะถ้าเป็นภาคใต้ก็สอนอย่างนะ ถ้าเป็นอีสานสอนอีกอย่างนะ สอนจังหวัดเลยก็สอนอีกอย่าง
 ไม่ได้สอนเหมือนที่โอบอุ้นสอน โอบอุ้นจะต้องมองดูก่อนว่าเมื่อไรจะใบไม้ร่วง ก็พูดเรื่องใบไม้ร่วง
 กันแต่บัดนี้ยังไม่ร่วง ก็เตรียมไว้ก่อนว่าถ้าร่วงเมื่อไรก็จะพูดถึงเรื่องนี้ แต่เราจะมีการสอน ความ
 สำคัญที่ได้มาใหม่จากการมองดูการศึกษาแบบวอลดอร์ฟก็คือว่า เขาจะมีการสอนที่ห้องๆๆ ห้อง
 ไปจนอัตราสบทกลอนและจิตใต้สำนึกที่ครูถ่ายทอดจิตให้กับเด็กเข้าไปสู่ใจเด็ก และก็ออกมาเป็น
 คำพูด กลอนเรื่อง แม่ธรณีปกป้องซีวีเมล็ดน้อย ห้องไปประมาณ 4-5 เดือนได้ดูจังหวะพอเหมาะ
 พอฝนตกลงมาบับห้องกลอนเรื่องแม่คงคา ห้องอีกประมาณ 4 เดือน 5 เดือน จนกระทั่งน้ำเงินอง
 จนกระทั่งแม่คงคาได้ให้ประโยชน์กับมนุษย์ มนุษย์ได้ดื่มได้กินน้ำ เสร็จแล้วก็ต่อไปถึงลม ในเรื่อง
 ของลมในเรื่องของแล้ง วัฏจักรที่เกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไป เรื่องของแผลง เรื่องของใบไม้ที่เติบโตขึ้น
 จากเมล็ดน้อยจนกระทั่งเขาตั้งตรงสูงตระหง่าน และใบไม้ก็ร่วงลงมาสู่ดิน ห้องเรื่องนี้ต่อไปอีก 4-5
 เดือน ก็จะจบพอดี 12 เดือน กลอนนี้สำคัญมาก ในตอนแรกยังไม่มีการกลอน เพิ่งจะมีการกลอนตอนหลัง
 แต่การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นเมื่อเริ่มมีหลักสูตรประจำปี เริ่มเข้าใจว่าเราจะต้องใส่กลอนเข้าไป
 และกลอนนี้ห้องไปเกิดทุกวันไม่น่าเบื่อหรือ เพราะคนเล่นที่แสดงเป็น role play หรือตัวละคร เขา
 ก็อยากจะดื่มด่ำกับกลอนอันนั้น อยากจะเข้าใจกลอนอันนั้น อยากที่จะเป็นตัวละครในบทบาท
 ต่างๆ และเราก็จำเป็นที่จะต้องทำทุกวันๆๆ ตอนนี้ก็กำลังเริ่มในเรื่องของลม
 ตาม : จากที่ได้สังเกตการสอนจะให้เด็กผลัดกันแสดงบทบาทสมมติตามบทกลอนทุกวันด้วยใช่
 ไหมคะ

ตอบ : ใช่แล้ว อันนี้เป็นสิ่งที่เริ่มต้นขึ้นมาใหม่ เมื่อไม่นานมานี้เอง เมื่อสัก ปี สองปี

ถาม : ทำไมครูย้ายจึงประทับใจแนวคิดอันนี้

ตอบ : ตอนที่ดูใหม่ๆ มันติดใจสัญชาตญาณความเป็นแม่ คือแม่เลี้ยงดูตัวอ่อน และตัวอ่อนที่สำคัญคือตัวอ่อนมนุษย์ เรากำลังมีหน้าที่ดูแลตัวอ่อนมนุษย์อยู่แล้ว ตัวอ่อนมนุษย์ก็นับตอนที่พินน้ำนมยังไม่หยุด รู้สึกชื่นใจว่าสิ่งที่ตนทำไปแล้วมีคุณค่า ที่แรกทำเรามีความรู้สึกว่าเราไล่จับเด็ก เราเป็นโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนมีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจกับการที่ทำโรงเรียนที่ไม่เป็นโรงเรียนสักที แต่ถ้ามองไปแล้ว มันก็เป็นโรงเรียนไปไม่ได้หรอกเพราะเราไม่ได้แก๊งกาจที่จะสร้างโรงเรียนขึ้นมา และบรรจุกเด็กเข้าไปในห้องและก็มีครู เราทำเช่นนั้นไม่ได้ เราอยากเป็นครูที่อยากเล่นนิทานให้กับเด็กฟัง และเด็กเขารู้สึกชอบตัวเราเองก็ไม่เบื่อที่จะเล่า ยิ่งตรงตาตรงใจเด็กได้ ทำทนายเด็ก เอาเด็กอยู่เรารู้สึกว่าสิ่งที่เราทำอยู่เนี่ย เรากำลังเข้าใจเด็ก ไปเรื่อยๆ มันเป็นความละเอียดอย่างหนึ่งที่ยากเป็นครูประจำชั้นก็ได้เป็นสักที

ถาม : หลังจากที่ถูกกลับมากิจกรรมยังเหมือนเดิมไหม

ตอบ : กิจกรรมไม่เปลี่ยน เฉกขีญที่โชคคิที่นักเรียนเริ่มมาตั้งแต่น้อยจนเยอะ และกิจกรรมพวกนี้ได้มาจากการแก้ปัญหา สมมติบอกว่าการทำกับข้าวแล้วมีความสุขไหม ถ้าถามตนเองแล้วมีความสุข เด็กก็มีความสุขด้วยซิ ทำขนมขายอดตาหลับขับตานอนแล้วมีความสุขไหม ถ้าทำแล้วมีความสุข เด็กก็มีความสุขซิ ก็เอา(แป้ง)โตไปให้เด็กปั้น อย่างนี้ ถามตัวเองก่อนว่าถ้าคุณทำแล้วคุณมีความสุขไหม สิ่งเหล่านี้ยกระดับจิตวิญญาณของตนเองให้ใช้เวลาเปล่านั้นเปลี่งๆไปอย่างมีความสุข มีความสุขจริงดังนั้นเวลาที่สูญเสียไปไม่ใช่เวลาที่กินเปล่าหรือถูกกินเปล่าเลย มีความสุขตลอดขึ้นบานตลอด สิ่งนี้นำมาให้เด็ก เด็กก็มีความสุขเช่นกัน เด็กได้ทำกับข้าวป่วนเบี่ยนไปกับครู เขาก็อยากทำ เขาก็อยากเห็น เขาก็อยากผัดกับข้าว เขาก็อยากล้างชาม เขาจะยุ่งกับเราไปหมด แต่เราจะเป็นคนไล่เขาออกไปเอง ว่าเดี๋ยวครูทำเอง อันนี้ก็เริ่มเรียนรู้ใหม่ว่า ไม่หรอกเด็กเขาอยากทำกับเรา เด็กเขาอยากอยู่กับเรา และเราเองก็อยากอยู่กับเด็กด้วย

การตีความ

หลังจากการศึกษาดูงานครูย้ายได้นำแนวทางการจัดหลักสูตรตามแนวคิดของวอลดอร์ฟมาใช้เป็นโครงสร้างใหญ่ในการวางแผนหลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งในส่วนของรายละเอียดของเนื้อหาภายในหลักสูตร ใช้เนื้อหาของแนวการจัดการประสบการณ์ของคณะกรรมการการประถมศึกษาเอกชน (ส.ช.) มาใช้ ในแผนการจัดการประสบการณ์ของส.ป.ช.นั้น ประกอบด้วยเนื้อหาเป็นหน่วยประจำสัปดาห์ ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เด็กควรจะต้องรู้เกี่ยวกับ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และสังคมรอบตัว แต่โรงเรียนบ้านรักไม่สามารถนำแนวการจัดการประสบการณ์มาใช้ได้ เนื่องจากเป็นหน่วยการสอน ที่สอนในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักสูตรตามฤดูกาลที่

ต้องการเวลามากกว่านั้น ดังนั้นครูย้ายจึงต้องมีการปรับหน่วยตามแนวการจัดประสบการณ์ ให้เข้ากับหลักสูตรตามฤดูกาลของโรงเรียน โดยมีภารกิจความแต่ละหน่วยใหม่ว่าต้องการให้เด็กเรียนรู้อะไร หากเรามองใน 1 รอบปี จะพบว่า มีการแบ่งออกเป็น 4 ช่วงตามฤดูกาลของภาคกลางของ ไทย เน้นความเป็นไปของธรรมชาติ วันสำคัญทางศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีการปิดเทอมตามวันสำคัญที่คนจะไม่อยู่ทำงานโดยจะปิดเทอมประมาณครั้งละ 2 อาทิตย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 เทอมได้แก่

เทอม 1 : ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงกรกฎาคม

เป็นช่วงของฝนตกพรั่ำๆ มีดินไฉ่งอกงามโตขึ้น มีหญ้าอ่อนๆโผล่ขึ้นมา มีการเพาะปลูกเมล็ดกัน เป็นการพูดถึงความสำคัญของแม่ธรณีที่ฝังเมล็ดพืชให้เติบโต

เทอม 2 : ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงตุลาคม

เป็นช่วงของฝนตกจ๊กๆไม่ลิ่มหลิ่มตา ช่วงนี้ให้ได้รู้จักกับบุญคุณโทษของการใช้น้ำ ให้รู้จักการขอบคุณ และเรียนรู้ว่าคนฉลาดที่มีสามัญสำนึกที่ดี มีคุณธรรมจะขอบคุณต่อสิ่งที่ใช้น้ำและได้ล่งเกิน นางนพมาศจะเข้ามาเป็นสี่สรรของการสอนในช่วงนี้ เป็นผู้ที่น่าในด้านการทำสิ่งที่ดีงามก็คือ การทำกระทง

เทอม 3 : ลมหนาว ตั้งแต่ตุลาคมถึงมกราคม

เป็นช่วงต้นลมหนาวเริ่มเข้ามา ถ้าเราเริ่มปลูกข้าวในขณะที่น้ำกำลังมานับไปอีก 100 วันเราจะได้เกี่ยวข้าว ช่วงนี้เป็นช่วงที่เมล็ดข้าวปลิวว่อนไปตกวงข้าวออกมา เป็นช่วงที่ได้เวลาเกี่ยวข้าว แผลงต่างๆบินกันให้ล่ล่อน ใบไม้ต่างๆเริ่มร่วงหล่น เราก็มองไปว่าพื้นดินที่แห้งผาด เมื่อใบไม้ร่วงลงมา ซึ่งใบไม้ที่ร่วงลงมาทั้งหลายจะหม่ผ้าให้พระแม่ธรณี เป็นการพูดถึงเรื่องการคืนสู่ธรรมชาติของแม่ธรณีอีกครั้ง

เทอม 4 : ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเมษายน

เป็นช่วงที่ดินแห้ง ย้งดีที่มีใบไม้ปกคลุมก็พูดเรื่องความสำคัญของป่า แล้วเมื่อยอดอ่อนผลิขึ้นมาแตกออกเป็นดอก ทุกอย่างผลิออกมาเป็นความงอกงามใหม่ แผลงทั้งหลายก็ยังมีโอกาสที่จะเป็นเพื่อนของดอกไม้ เป็นเพื่อนของธรรมชาติ และสรรพสิ่ง ช่วงนี้จะสอดคล้องไปถึงช่วงสงกรานต์

ความเข้าใจวัฏจักรของฤดูกาลเหล่านี้ ครูย้ายได้มาจากการซักถามครู พี่เลี้ยงเด็กที่เป็นคนต่างจังหวัดในโรงเรียน และในการจะนำหลักสูตรไปใช้ตามแนวคิดนี้ได้มีการทำบทกลอน บทเพลง บทกวี ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ของเด็กโดยผ่าน Rhythm การท่องบทกลอนทุกวัน จะทำให้อัตถรของบทกลอนและจิตได้สำนึกที่ครูถ่ายทอดจิตให้กับเด็ก เข้าไปสู่อใจของเด็ก ซึ่งในการปรับหลักสูตรช่วงแรกๆพบว่าหลักสูตรขาดน้ำหล่อเลี้ยงซึ่งได้แก่ บทกลอน บทเพลง บทกวี ที่ทำให้หลักสูตรดูสดชื่น มีแต่บทเพลงหรือบทกลอนที่อาศัยการท่องจำเป็นหลัก เช่น การสอน

เรื่องผลไม้ก็จะมีแตกกลอน ส้มโอ แดงโม แดงไทย..... ไม่มีกลอนที่กล่าวถึงคุณค่าของผลไม้หรือกล่าวถึงกระบวนการปลูกเมล็ดพืชเพื่อให้เติบโตขึ้นมาเป็นต้นไม้และออกดอกออกผลเป็นผลไม้ ดังนั้นครูย้ายและครูที่โรงเรียนจึงต้องช่วยกันแตกกลอนหรือบทเพลงเหล่านี้ โดยสังเกตเหตุที่มาที่ไปก่อน โดยเหตุคือว่าต้องการให้วัตถุประสงค์ในการสอนเรื่องนี้ไปที่ไหน ส่วนที่มาที่ไปคือเหตุใดที่จะทำให้เกิดเกิดความคิดสังเคราะห์ออกมาเป็นสิ่งนี้ ประมวลเป็นร้อยแก้วก่อน แล้วนำมาทำเป็นร้องกลอง ให้เด็กท่องทุกวัน ส่วนท่าทางประกอบครูก็ช่วยกันคิด แล้วลองใช้ดูก่อน ลองผิดลองถูกไปเรื่อยๆ ครูจะช่วยกันประเมินและเด็กก็ช่วยประเมินด้วยเนื่องจาก หากครูสอนไปแล้วพบว่า เด็กเขามีความรู้สึกว่าเขาต้องการอย่างนี้ๆ ครูจะเข้าใจว่าเด็กอยากจะทำไปไกลกว่านี้ ดังนั้นครูก็ต้องปรับกลอนเพื่อให้เด็กไปให้ถึงความฝันของเขา

จากการนำหลักสูตรตามแนวคิดวอลดอร์ฟมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย ที่ในช่วงนั้นต้องมีการยึดการจัดการเรียนการสอนตามแนวของส.ช. ทำให้ครูย้ายต้องมีการปรับหน่วยต่างๆในส.ช. เข้ามาในหลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งการนำแนวการจัดการจัดการของส.ช.มาพิจารณาช่วยทำให้ครูย้ายทราบขอบเขตเนื้อหาที่ลึกๆ เด็กไทยควรจะรู้ และนำหน่วยเหล่านั้นมาหาความหมายใหม่โดยใช้จิตวิญญาณที่ถูกยกระดับขึ้นแล้ว ทำให้ได้ Concept การสอนที่แตกต่างออกไป เช่น ในหน่วย "ดื่มนมกันเถิด" ว่าไม่จำเป็นต้องสอนเพียงหนึ่งสัปดาห์ แต่สอนทุกวันในช่วงรับประทานนม และ ครูย้ายได้มอง Concept ของการสอนในเรื่องนี้ว่า "แม่หัวมีลูกเหมือนกันและแม่หัวตัวนี้แบ่งนมดีๆ มาให้เด็กๆทาน และลูกของเขาก็อายุรุ่นราวคราวเดียวกับเด็กๆ สอนให้เห็นถึงความรัก ความรักที่แม่หัวที่จะแบ่งปันนมของแม่หัวสุดๆ มาให้เด็กอนุบาลที่ที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกับลูกเขา สอนไปให้ถึงจิตใต้สำนึก สอนไปให้ถึงจิตที่เขาผูกพันกับแม่ของเขา" ซึ่งในการปรับหลักสูตรของครูย้ายทำให้ได้หลักสูตรของโรงเรียน 2 ส่วนคือ หลักสูตรชีวิตประจำวัน และหลักสูตรฤดูกาล ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรตามแนวคิดวอลดอร์ฟที่ยึดตามฤดูกาล แต่เมื่อพิจารณาจากตารางเรียนประจำวันแล้วทำให้พบว่า การจัดการเรียนการสอนของรูตอล์ฟ สไตเนอร์ ก็สามารถแบ่งออกเป็นส่วนที่กิจกรรมประจำวันได้เช่นเดียวกับหลักสูตรโรงเรียนบ้านรัก แต่หลักสูตรของโรงเรียนบ้านรักมีการแบ่งออกนอกกันอย่างชัดเจน อาจเนื่องมาจากการปรับเอาหน่วยของแนวการจัดการประสบการณ์ของส.ช. เข้ามาในหลักสูตรของโรงเรียน และในการปรับหลักสูตรนั้นจะพบว่า การปรับนั้นได้ยึดเอาหลักการตามแนวคิดเป็นกรอบหลักที่ใช้เป็นจุดยืนในการจัดการศึกษา ที่เชื่อว่า การศึกษาจะต้องเป็นการเตรียมมนุษย์ให้สมบูรณ์ตามหลักมนุษยปรัชญา และจากนั้นในการนำเอาไปใช้ ครูย้ายได้เอาวิธีในการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามแนวจากการดูงาน มาพิจารณาองค์ประกอบเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งในต่างประเทศได้ใช้ศาสนาคริสต์ในการพัฒนาจิตวิญญาณครูและเป็นแนวในการสอน ดังนั้นในทางขนานกัน ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติและสามารถใช้พัฒนาจิตวิญญาณของคนในบริบทของเราได้เป็น

อย่างดี ดังนั้นครูย้ายจึงใช้พุทธศาสนาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้การศึกษามุ่งผลตามจุดมุ่งหมาย

การประเมินการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ในครั้งนี้ทำให้ได้แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน และวิธีการในการปรับ แต่แนวคิดที่ได้แฝงอยู่ในรูปคำพูด จะต้องมีการทำความเข้าใจและควรเข้าไปคุยกับครูย้าย เพื่อตรวจสอบการตีความหมายแนวคิดของครูย้าย ในความคิดของผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาววิณา ก้อยสมบุญณ์ เกิดเมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ.2518 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ ปี พ.ศ. 2539 และได้เข้าศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย